UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
CZU 343.6 (043.2)

GUREV Dorina

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU INFRACȚIUNEA DE RĂPIRE A UNEI PERSOANE

Specialitatea 554.01 – Drept penal şi execuţional penal

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Chişinău, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept penal al Facultăţii de Drept a Universităţii de Stat din Moldova

Conducător ştiinţific:
BRÎNZA Sergiu, doctor habilitat în drept, profesor universitar
specialitatea 554.01 – Drept penal şi execuţional penal

Referenţi oficiali:
1. BERLIBA Viorel, doctor habilitat în drept, conferenţiar universitar
2.BUJOR Valeriu, doctor în drept, profesor universitar

Componenţa Consiliului Ştiinţific Specializat:
1. BARBĂNEAGRĂ Alexei, *preşedinte*, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. STATI Vitalie, *secretar ştiinţific*, doctor în drept, conferenţiar universitar
3. CUŞNIR Valeriu, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. MORARU Victor, doctor în drept, profesor universitar
5. ULIANOVSCHI Xenofon, doctor habilitat în drept, profesor universitar
6. VIZDOAGĂ Tatiana, doctor în drept, conferenţiar universitar

Susţinerea va avea loc la _____ 2016, ora _____, în şedinţa Consiliului Ştiinţific Specializat _____ din cadrul Universităţii de Stat din Moldova (MD 2009, Republica Moldova, mun. Chişinău, str. A.Mateevici, 60, bloc IV, aula 222).

Teza de doctor şi autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Naţională a Moldovei, la Biblioteca Universităţii de Stat din Moldova şi pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la „____” _____2016.

Secretar ştiinţific al
Consiliului Ştiinţific Specializat,
dr., conf. univ. _____ **STATI Vitalie**

Conducător ştiinţific,
dr.hab., prof. univ. _____ **BRÎNZA Sergiu**

Autor: _____ **GUREV Dorina**

© GUREV Dorina, 2016

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Legiuitorul a incriminat pentru prima dată fapta de răpire a unei persoane cu titlu de *nomen iuris* în Codul penal în redacţia anului 2002 [7], cu ulterioarele amendamente operate prin Legea nr.277-XVI/2008 (în vigoare din 24.05.2009) [19] şi prin Legea nr.119 (în vigoare din 21.06.2013) [20], ambele pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova. Cu toate acestea, menţionăm că legea penală a Republicii Moldova, spre regret, nu conţine o definire a conceptului *răpire a unei persoane*, motiv din care apar unele dificultăţi la delimitarea acesteia de alte infracţiuni, precum şi la aplicabilitatea ei practică.

În ultima perioadă putem remarca că, odată cu schimbarea relaţiilor sociale, răpirea unei persoane a obţinut o altă coloratură infracţională. Aceasta se atestă atât în plan legislativ, cât şi în plan cazuistic. Astfel, în plan legislativ se urmăreşte tendinţa legiuitorului de a introduce norme noi ce au, în cadrul laturii obiective, ca modalitate de comitere a infracţiunii în calitate de acţiune principală – răpirea, cum ar fi: răpirea sau săvârşirea unui alt atac asupra persoanei care beneficiază de protecţie internaţională (alin.(2) art.142 CP RM) şi răpirea unui minor de către o rudă apropiată (art.164^1 CP RM), iar în calitate de acţiune adiacentă menţionăm infracţiunile împotriva umanităţii (art.135^1 CP RM), *in concreto:* provocarea dispariţiei forţate a unei persoane (lit.g) alin.(1)). În plan cazuistic, este urmărită tendinţa de comitere a infracţiunii nu doar prin participaţie simplă, ci şi prin alte forme de participaţie penală, iar modalităţile utilizate iau forme din ce în ce mai variate în vederea realizării intenţiei infracţionale. Aceste circumstanţe condiţionează dificultăţi la aplicarea răspunderii penale pentru această faptă prejudiciabilă.

De menţionat că până în prezent se duc discuţii în privinţa consimţământului victimei de a comite acţiuni prejudiciabile determinate ce atentează asupra drepturilor personale; *in concreto*, în contextul studiului dat, ne interesează manifestarea consimţământului valabil exprimat la lezarea dreptului la libertate şi la sănătate, integritate fizică sau psihică etc. De altfel, nu există o opinie unitară recunoscută cu privire la calificarea faptei în cazul în care constrângerea fizică ca modalitate a acţiunii adiacente în cadrul faptei prejudiciabile de răpire a unei persoane se materializează într-o vătămare intenţionată gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii. Nu în ultimul rând, menţionăm şi dificultatea urmărită în practica judiciară de încadrare a infracţiunii de răpire a unei persoane săvârşite din interes material; aceasta apare şi în cazul în care fapta prejudiciabilă analizată este însoţită de o altă infracţiune, precum şi în ipoteza concurenţei dintre norme.

Regretabil este faptul că, până în prezent, în doctrina moldavă nu există niciun studiu monografic ce ar trata sub diverse aspecte şi în exclusivitate subiectul pus în discuţie, deşi există publicaţii care investighează, mai mult sau mai puţin amplu, infracţiunea de răpire a unei persoane. Studierea acestor materiale a arătat că în dreptul penal au rămas neelucidate un şir de întrebări ce vizează răspunderea penală pentru infracţiunea prevăzută la art.164 CP RM sau acestea sunt cercetate în aşa mod încât lasă loc de interpretări neunivoce. Din aceste considerente şi luând în calcul cele relevate mai sus, se prezintă ca absolut necesară efectuarea unei cercetări substanţiale a caracteristicilor definitorii ale faptei de răpire a unei persoane, a bazei normative în materie, suprapunerea acestora cu practica existentă şi formularea de propuneri sistemice menite să optimizeze nu doar modelul incriminator prevăzut la art.164 CP RM, dar și practica de aplicare a acestuia.

Descrierea situaţiei în domeniul de cercetare şi identificarea problemelor de cercetare. La cercetarea infracțiunii de răpire a unei persoane au contribuit un şir de autori, care au analizat problemele existente la calificarea acesteia și au înaintat propuneri de soluționare a lor. Printre aceştia se numără: I.Macari, A.Barbăneagră, S.Brînza, A.Borodac, V.Cuşnir, S.Carp, V.Berliba, V.Stati, V.Holban, L.Gîrla şi Iu.Tabarcea (*Republica Moldova*); I.Rusu, M.I. Rusu (*România*); E.V. Uşacova, A.Ş. Aliev, D.I. Petreaikin, D.Iu. Kraiov, L.A. Kopenkina, T.B. Gadjiev, E.V. Serdiucova, D.S. Poleakov, A.P. Azapkin (*Federaţia Rusă*); A.S. Politova, N.A. Selezniova (*Ucraina*).

Subiectul supus cercetării nu a atras atenţia prea multor doctrinari din țară, însă nu a fost nici neglijat. În cea mai mare parte, studiile existente în materie analizează infracţiunea de răpire a unei persoane din punctul de vedere al aprecierii semnelor obiective şi subiective ale infracţiunii de răpire a unei persoane, în scopul explicării esenţei acesteia, modului de interpretare şi aplicare concretă în practica judiciară. Totodată, aceste cercetări sunt, mai mult sau mai puțin, sumative, lăsând spațiu intact, rămas fără o investigare aprofundată.

Interesul față de această temă s-a dovedit a fi unul deosebit în literatura de specialitate de peste hotare, ceea ce a contribuit esențial la ridicarea patrimoniului doctrinar în vederea cercetării infracțiunii de răpire a unei persoane. Totuși, studierea acestor materiale a arătat că în dreptul penal au rămas neatinse un șir de întrebări ce vizează răspunderea penală pentru infracțiunea prevăzută la art.164 CP RM sau acestea au fost cercetate în așa mod, încât lasă loc de interpretări neunivoce, ceea ce ne-a direcționat spre o

investigare fundamentală a tuturor aspectelor privitoare la răspunderea penală pentru răpirea unei persoane.

Scopul şi obiectivele lucrării. Fundamentarea aspectelor menționate *supra* a condus la formularea *scopului,* care constă în interpretarea complexă a elementelor constitutive şi a elementelor circumstanţiale agravante ale infracţiunii prevăzute la art.164 CP RM prin reliefarea şi soluționarea problematicilor apărute în practica judiciară autohtonă şi de peste hotare la încadrarea juridică a faptei prejudiciabile cercetate.

Pentru atingerea scopului, se impune realizarea următoarelor *obiective*: cercetarea conceptelor şi tezelor doctrinare expuse în literatura de specialitate din ţară şi de peste hotare, care constituie reperul şi fundamentul la formularea definiției noţiunii de răpire a unei persoane; analiza juridico-penală a elementelor constitutive, precum şi a elementelor circumstanţiale agravante ale faptei infracţionale prevăzute la art.164 CP RM; definirea cu maximă claritate a conceptelor desemnând modalitățile acțiunii principale și ale acțiunii adiacente din cadrul răpirii unei persoane; elucidarea dilemei dacă constrângerea fizică și/sau psihică, înșelăciunea sau abuzul de încredere reprezintă metode ale infracțiunii de răpire a unei persoane sau modalități ale acțiunii adiacente; determinarea naturii juridice a infracțiunii de răpire a unei persoane, precum și stabilirea momentului de consumare a acesteia; cercetarea practicii judiciare autohtone şi de peste hotare de aplicare a răspunderii penale pentru răpirea unei persoane, interpretarea legii penale în cauze concrete şi identificarea erorilor judiciare admise la aplicarea incriminării prevăzute la art.164 CP RM; argumentarea poziției în vederea aplicării răspunderii penale pentru răpirea unei persoane în strictă corespundere cu principiul legalității, prin prisma jurisprudenţei CtEDO, precum şi a tratărilor doctrinare; identificarea soluţiilor de încadrare a faptei de răpire a unei persoane în cazul în care aceasta este însoțită de o altă infracțiune, precum şi în ipoteza concurenţei dintre norme; verificarea oportunității excluderii din Codul penal (redacția din 2002) a faptei de substituire a unui copil; examinarea în aspect de drept comparat a reglementărilor din legislațiile penale ale altor state cu privire la infracțiunea de răpire a unor persoane; sintetizarea asemănărilor şi deosebirilor dintre infracțiunea prevăzută la art.164 CP RM şi faptele penale conexe; relatarea imperfecţiunilor existente în norma de incriminare prevăzută la art.164 CP RM și formularea propunerilor *de lege ferenda* menite să optimizeze cadrul incriminator în materia cercetată.

Metodologia cercetării ştiinţifice. Urmărind atingerea scopului propus şi realizarea obiectivelor trasate, în procesul elaborării prezentei teze

de doctorat a fost selectat materialul legislativ, jurisprudenţial şi doctrinar atât din Republica Moldova, cât şi din străinătate, folosind diverse metode consacrate cercetării ştiinţifice juridice. Astfel, *metoda logică* a fost utilizată pe larg în vederea selectării materialului ştiinţific, sistematizării acestuia, definirii noţiunilor, precum şi expunerii propriilor concluzii. Un rol aparte în lucrare a fost destinat *metodelor: comparative* (examinarea în aspect de drept comparat şi compararea faptelor penale conexe), *sistemice* şi *tehnice,* ceea ce a permis stabilirea imperfecţiunilor existente în norma de incriminare prevăzută la art.164 CP RM şi formularea recomandărilor, cu titlu *de lege ferenda,* destinate optimizării cadrului incriminator în materia cercetată. La stabilirea conţinutului anumitor termeni a fost utilizată *metoda literară* orientând atenţia la etimologia cuvintelor. În scopul de a ne argumenta opiniile a fost folosită şi *metoda euristică.* Nu a fost neglijat nici rolul *ipotezei* în cercetarea ştiinţifică, ceea ce a permis realizarea cercetării prin formularea întrebărilor şi găsirea răspunsurilor.

Noutatea ştiinţifică şi originalitatea rezultatelor obţinute. Dimensiunea novatorie a tezei este marcată prin faptul că reprezentă unica cercetare de asemenea calibru în spaţiul moldav în care sunt cercetate în complexitate problemele privind răspunderea penală pentru infracţiunea prevăzută la art.164 CP RM, inclusiv cele ce au rămas intacte în doctrină. Datorită abordării multiaspectuale a obiectului supus investigaţiei, orientate spre analiza fundamentală a elementelor constitutive şi a celor circumstanţiale agravante ale infracţiunii de răpire a unei persoane, dublată de investigarea aspectelor practice ale aplicării prevederilor art.164 CP RM, prin cazuistica prezentată, precum şi a opiniilor doctrinare reţinute în literatura de specialitate, au fost soluţionate probleme ce ţin de încadrarea juridică a acestei fapte prejudiciabile, fiind formulate propuneri în vederea optimizării cadrului normativ în materie, astfel încât acesta să corespundă exigenţelor impuse de principiul legalităţii incriminării.

Problema ştiinţifică importantă care a fost soluţionată rezidă în fundamentarea ştiinţifică a elementelor constitutive şi a celor circumstanţiale agravante ale infracţiunii prevăzute la art.164 CP RM şi, nu în ultimul rând, în elaborarea unui instrumentariu juridic necesar de identificare a deficienţelor ce împiedică interpretarea corectă a reglementărilor referitoare la infracţiunea de răpire a unei persoane. Fapt ce ne-a determinat să formulăm soluţii în vederea aplicării legii penale în conformitate cu principiul legalităţii, precum şi în scopul eliminării lacunelor existente în legea penală, ceea ce ar asigura consecvenţa normelor juridico-penale.

Semnificația teoretică a tezei de doctorat este marcată de faptul că cercetării sunt supuse principalele idei surprinse în urma analizei unui vast material teoretic şi practic pentru distingerea acelui vector de investigare a infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM care să corespundă complexității acesteia. În teză sunt relevate aspectele care au fost cercetate doar tangențial sau care au fost chiar neglijate în doctrină, ceea ce a permis reliefarea tezelor, conceptelor ce reprezintă fundamentul definitoriu al studiului de drept penal al infracţiunii de răpire a unei persoane. De asemenea, demersul ştiinţific este important şi prin stabilirea unui cadru analitic în vederea aplicării răspunderii penale pentru răpirea unei persoane în strictă corespundere cu principiul legalității şi cu cerințele ce derivă din jurisprudența CtEDO. Însemnătatea teoretică a studiului întreprins se regăseşte şi în identificarea imperfecţiunilor de care suferă norma de incriminare prevăzută la art.164 CP RM, precum și în oferirea de soluții pentru eliminarea acestora.

Valoarea aplicativă a lucrării. Aplicativitatea rezultatelor obținute în prezenta teză se atestă prin faptul că aceasta poate servi drept fundament teoretic pentru investigaţiile adiacente viitoare din domeniul dreptului penal, precum şi în procesul de legiferare şi aplicare în practică a normelor juridico-penale prevăzute la art.164 CP RM. În special, caracterul aplicativ al lucrării consistă în următoarele: 1) tezele teoretice expuse în ea pot fi utilizate în cercetările ulterioare nu doar ale infracțiunii de răpire a unei persoane, ci și ale altor infracţiuni ce atentează la libertatea fizică a persoanei în scopul rezolvării controverselor privind încadrarea juridică a acestor fapte în situaţii atipice; 2) soluţiile de încadrare a faptei de răpire a unei persoane propuse pot exclude erorile admise la aplicarea incriminării prevăzute la art.164 CP RM; 3) recomandările ce vin în soluționarea imperfecţiunilor, de care suferă prevederile art.164 CP RM, pot fi luate în considerare de către legiuitor în procesul de ameliorare continuă a legii penale.

Rezultatele ştiinţifice principale înaintate spre susţinere: argumentarea concepției privind alcătuirea și conținutul obiectului juridic special al infracțiunii de răpire a unei persoane; investigarea particularităților victimei infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM și diferențierea acesteia de victimele altor infracțiuni; determinarea caracterului complex şi continuu al infracțiunii de răpire a unei persoane; examinarea detaliată a semnelor principale și facultative ale laturii subiective a infracțiuni de răpire a unei persoane; aprecierea condițiilor de tragere la răspundere penală a tuturor participanților la comiterea faptei

prevăzute la art.164 CP RM; determinarea soluțiilor de încadrare în cazul în care răpirea unei persoane este însoțită de o altă infracțiune, precum şi în ipoteza concurenţei dintre norme; cercetarea comparativă a infracțiunii de răpire a unei persoane atât în raport cu infracțiunile conexe (lit.g) alin.(1) art.135^1, art.164^1, art.166, art.280, art.308 CP RM), cât şi cu prevederile existente în legislația altor state (Germaniei, Franței, Poloniei, Spaniei, Finlandei, României, Puerto-Rica, Olandei, Argentinei, Japoniei, Canadei, SUA, Federației Ruse, Bielorusiei, Ucrainei etc.); analiza temeinică a elementelor circumstanțiale agravante ale infracțiunii de răpire a unei persoane specificate la alin.(2) și (3) art.164 CP RM etc.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice îşi găseşte materializare în 9 publicaţii ştiinţifice, precum şi în prezentarea principalelor idei în cadrul sesiunilor unor conferințe internaționale. La fel, acestea se implementează atât în procesul de instruire a studenţilor, masteranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior, cât și la elaborarea tezelor de licență și de master, precum și în cadrul perfecţionării profesionale continue a organelor de drept.

Aprobarea rezultatelor. Conceptele şi concluziile de bază ale tezei sunt reflectate în cadrul a 11 publicaţii ştiinţifice. Dintre care, unele viziuni, teze teoretice, concluzii şi recomandări constituind rezultatul investigaţiei au fost prezentate la: Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională cu genericul: „Creşterea impactului cercetării şi dezvoltării capacităţii de inovare”, USM, Chişinău, 21-22 septembrie 2011; Conferinţa internaţională ştiinţifico-practică cu genericul: „Societatea civilă în realizarea Strategiei de reformare a sectorului justiţiei 2011-2016”, Chişinău, 14 octombrie 2011; Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională cu genericul: „Interferenţe universitare – integrare prin cercetare şi inovare”, USM, Chişinău, 25-26 septembrie 2012; Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională cu genericul: „Integrare prin cercetare şi inovare”, USM, Chişinău, 26-28 septembrie 2013; Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională cu genericul: „Integrare prin cercetare şi inovare”, USM, Chişinău, 28-29 septembrie 2016.

Publicaţii la tema tezei: 11 lucrări ştiinţifice.

Volumul şi structura tezei: Teza de doctorat elaborată cuprinde: introducere; 4 capitole, care conţin 12 subcapitole; concluzii generale şi recomandări; 180 pagini text de bază; bibliografia din 395 titluri; declaraţia privind asumarea răspunderii; CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: răpire, reținere ilegală, libertate fizică, constrângere fizică și/sau psihică, violență fizică și psihică, înșelare, abuz de încredere.

CONŢINUTUL TEZEI

În **Introducere** se argumentează actualitatea şi importanţa temei investigate, de asemenea se stabileşte scopul şi se subliniază obiectivele lucrării. Totodată, se determină noutatea ştiinţifică a rezultatelor obţinute, precum şi problema ştiinţifică soluţionată. Deopotrivă, se distinge importanţa teoretică şi valoarea aplicativă a tezei de doctorat, fiind reflectată aprobarea rezultatelor şi formulate tezele propuse spre susţinere. Introducerea finalizează cu sumarul compartimentelor lucrării.

Capitolul 1 ***„Analiza situaţiei privind aspectele de drept penal ale infracţiunii de răpire a unei persoane”***, divizat în trei compartimente, este dedicat analizei materialelor ştiinţifice publicate în ţară şi peste hotare, consacrate problemelor privind răspunderea penală pentru infracţiunea de răpire a unei persoane. O atenţie deosebită se acordă publicaţiilor din ultimii ani, fiind scoase în evidenţă gradul de investigaţie şi importanţa ştiinţifică pe care o implică studiile în această materie. În rezultatul cercetării materialelor ştiinţifice s-a putut constata problema ştiinţifică de importanţă majoră, fiind formulate şi direcţiile de soluţionare a acesteia.

Este de menţionat că studiile existente în materie analizează, în cea mai mare parte, infracţiunea de răpire a unei persoane din punctul de vedere al aprecierii semnelor obiective şi subiective ale infracţiunii de răpire a unei persoane, în scopul explicării esenţei acesteia, specificării modului de interpretare şi aplicare concretă în practica judiciară.

Evoluţia cercetării ştiinţifice a infracţiunii de răpire a unei persoane în Republica Moldova este marcată de adoptarea de către Parlament a Codului penal din 2002. În această perioadă, în literatura de specialitate a fost sesizată tendinţa de dezvoltare a analizei juridico-penale a componenţei infracţiunii de răpire a unei persoane în scopul explicării esenţei acesteia, a modului de interpretare şi aplicare concretă în practica judiciară. Astfel, menţionăm că o semnificaţie ştiinţifico-practică deosebită au rezultatele obţinute de unii autori [1, p.316-318; 2, p. 99-101; 3, p.135-140; 5, p.41-52; 6, p.450-466; 21, p.91-92; 23, p.34-41; 26, p.180-185] în vederea perceperii întregului spectru de semne ale componenţei infracţiunii de răpire a unei persoane, şi anume: determinarea şi definirea obiectului juridic special al infracţiunii specificate la art.164 CP RM; distingerea obiectului juridic adiacent; caracterizarea obiectului material şi a victimei infracţiunii de răpire a unei persoane; reprezentarea etapizată a acţiunii principale a acestei infracţiuni; determinarea caracterului complex al infracţiunii prevăzute la art.164 CP RM; reliefarea liniilor de delimitare a infracţiunii de răpire a unei persoanei de infracţiunea luare de ostatici (art.280 CP RM) etc.

Interes deosebit prezintă cercetările infracțiunii de răpire a unei persoane efectuate de către S.Brînza [4, p.8-14; 5, p.41-52]. Considerăm binevenită concluzia autorului că noţiunea de libertate fizică a persoanei nu poate fi limitată la posibilitatea persoanei de a se deplasa sau de a-şi alege locul de aflare. Aceasta este mult mai complexă, incluzând întreg spectrul activității de mişcare a persoanei şi al manifestării ei de voinţă în privinţa locului de aflare: or, limitarea libertății poate fi determinată și de gradul absolut sau relativ de restrângere. De asemenea, importante sunt şi argumentele invocate de S.Brînza că, în cazul infracţiunii specificate la art.164 CP RM, constrângerea fizică se poate concretiza în: vătămarea intenţionată gravă, medie sau uşoară a integrităţii corporale ori a sănătăţii; violenţa care nu implică un prejudiciu cauzat sănătății. Demnă de remarcat este și soluția la dilema, dacă detenţiunea consimţită de persoană poate să reprezinte sau nu o atingere adusă libertăţii ei fizice, implicând răspunderea penală (inclusiv, conform art.164 CP RM). Notabilă este și soluția propusă în lucrare pentru situația în care, sub influența constrângerii exercitate de către făptuitor, victima este forțată să conducă mijlocul de transport (se are în vedere mijlocul de transport în sensul art.132 CP RM), și anume: concursul ideal dintre infracțiunile prevăzute la art.164 și 192^1 CP RM (art.164 și 275 CP RM în cazul când victima este forțată să conducă garnitura de tren).

Motivarea de a alege materialele la tema tezei publicate în diferite state a fost determinată de specificul modelelor incriminatoare ale faptei de răpire a unei persoane în legislația penală a acestora. Astfel, analizând legislaţia penală a mai multor state, au fost identificate două modele de incriminare a infracţiunii de răpire a unei persoane, şi anume: *modelul nomen juris* – când infracțiunea de răpire a unei persoane este prevăzută ca o infracţiune distinctă (în majoritatea statelor) şi *modelul combinat* – când răpirea unei persoane este statuată sub egida unei singure norme incriminatoare cu privaţiunea ilegală de libertate (legislația penală a Franței, Elveției, Italiei, României și a Ucrainei) [16, p.133]. De menționat că în literatura de specialitate a Ucrainei este criticată această reuniune de fapte, propunându-se disjungerea lor în norme separate [29, p.10].

Interesul față de această temă s-a dovedit a fi unul deosebit în literatura de specialitate de peste hotare, ceea ce a contribuit esențial la ridicarea patrimoniului doctrinar în vederea cercetării infracțiunii de răpire a unei persoane. Ne-am focalizat atenția asupra lucrărilor doctrinarilor din statele spațiului ex-sovietic [24; 25; 27; 28; 29; 30, 31, 32], în mod special din Federația Rusă, deoarece dispoziția privind infracţiunea de răpire a unei

persoane este asemănătoare după modul de formulare cu cea din legislația penală a Republicii Moldova. Însă ne-a reținut atenția și monografia dedicată investigației infracțiunii de lipsire de libertate în mod ilegale [22]. Totuși, studierea acestor materiale a arătat că în dreptul penal au rămas neatinse un șir de întrebări ce vizează răspunderea penală pentru infracțiunea prevăzută la art.164 CP RM sau acestea au fost cercetate în așa mod, încât lasă loc de interpretări neunivoce, ceea ce ne-a direcționat spre o investigare fundamentală a tuturor aspectelor privitoare la răspunderea penală pentru răpirea unei persoane.

Capitolul 2 *„Analiza elementelor constitutive obiective ale infracțiunii de răpire a unei persoane*" este divizat în trei compartimente și două subcompartimente destinate investigării obiectului și laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM.

În contextul cercetării particularităților obiectului juridic al infracțiunii investigate se menționează că obiectul juridic generic îl formează relațiile sociale cu privire la libertatea, cinstea și demnitatea persoanei. *De facto,* acest obiect îl constituie relațiile sociale cu privire la libertatea și demnitatea persoanei. În urma analizei critice a opiniilor doctrinare a fost stabilit că structura obiectului juridic special este una bipartită: în principal, prin săvârșirea infracțiunii cercetate se aduce atingere libertății fizice a persoanei și relațiilor sociale ce se formează în jurul ei; deopotrivă cu acesta, în plan secundar (adiacent) sunt lezate: viața persoanei, sănătatea sau integritatea corporală a persoanei, libertatea psihică a persoanei, libertatea manifestării de voință și minimul de încredere a persoanei, dezvoltarea fizică sau psihică a minorului, patrimoniul. Excepție este cazul în care acțiunea adiacentă din cadrul infracțiunii de răpire a unei persoane îmbracă modalitatea de profitare de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința, când structura obiectului juridic este una simplă, deoarece este practic imposibil a identifica un obiect juridic secundar. Se stabileşte că libertatea fizică a persoanei reprezintă dreptul ei de a se comporta, circula şi mişca după propria sa voinţă, în limitele stabilite de normele morale şi juridice [9, p.51].

De asemenea se remarcă că, de regulă, infracțiunea prevăzută la art.164 CP RM nu are un obiect material; doar în cazul variantei agravate prevăzute la lit.b) alin.(3) art.164 CP RM, precum și în ipoteza în care acțiunea adiacentă ar consta în constrângere fizică obiectul material este reprezentat de corpul victimei.

În același context se remarcă că victimă a infracțiunii de răpire a unei persoane poate fi orice persoană, indiferent de apartenența socială,

naţională, rasială sau religioasă, cu excepţia cazurilor când victima deţine o calitate specială ce influenţează calificarea faptei, şi anume: un minor ori femeie gravidă sau persoană în stare de neputinţă, condiţionată de vârsta înaintată, boală, handicapul fizic sau psihic ori de alt factor (lit.c) alin.(2) art.164 CP RM); minor rudă apropiată făptuitorului (art.164^1 CP RM); persoană scoasă de sub protecţia legii (lit.g) alin.(1) art.135^1 CP RM); persoană care beneficiază de protecţie internaţională (alin.(2) art.142 CP RM).

În cadrul cercetării laturii obiective a componenţei infracţiunii de răpire a unei persoane se constată că aceasta este reprezentată de trei etape succesive şi obligatorii: 1) capturarea persoanei; 2) luarea şi deplasarea persoanei în locul ce nu constituie locul aflării ei conform voinţei sale; 3) reţinerea forţată a persoanei într-un astfel de loc [10, p.139-140]. De asemenea, se specifică că, deopotrivă cu acţiunea principală care lezează libertatea fizică a persoanei, pentru a facilita săvârşirea infracţiunii, făptuitorul, de regulă, se foloseşte de constrângerea fizică şi/sau psihică, de înşelăciune, de abuzul de încredere sau profită de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa.

În context este definită noţiunea de capturare care reprezintă acţiunea îndreptată spre exercitarea stăpânirii sau controlului asupra victimei, în scopul de a facilita executarea celorlalte etape ale răpirii: a luării şi deplasării, precum şi a reţinerii ilegale a victimei. Se mai stabileşte că modalitatea deschisă a răpirii unei persoane constă în acţiunile îndreptate spre săvârşirea infracţiunii în prezenţa terţelor persoane (a martorilor oculari), iar făptuitorul înţelege că acestea conştientizează caracterul prejudiciabil al acţiunilor sale.

Tot în această conjunctură se propune definiţia noţiunilor de luare şi deplasare, care reprezintă acţiunile făptuitorului îndreptate spre scoaterea victimei din locul aflării sale permanente sau provizorii şi transportarea acesteia într-un alt loc pentru a o priva de libertate. În acest sens, se demonstrează că pentru calificarea faptei de răpire a unei persoane nu are importanţă distanţa la care este deplasată victima, important este faptul ca aceasta să fie scoasă din locul aflării sale temporare sau permanente şi dusă într-un alt loc fără voinţa ei. De asemenea, nu are relevanţă nici durata timpului de reţinere ilegală a victimei (minute, ore, zile etc.).

În acelaşi perimetru de cercetare se stabileşte că prin reţinerea forţată a persoanei trebuie de înţeles acţiunea prin care o persoană împiedică posibilitatea unei alte persoane de a se comporta, a circula şi a se mişca după propria sa voinţă. Această etapă a răpirii constituie nu altceva decât o

activitate identică cu privațiunea ilegală de libertate (art.166 CP RM); astfel, unica delimitare între infracțiunea de răpire a unei persoane și cea de privațiune ilegală de libertate este reprezentată de prezența în cadrul răpirii a primelor două etape de realizare a infracțiunii.

De asemenea, este definită și noțiunea de constrângere fizică, care în contextul infracțiunii cercetate reprezintă influențarea asupra corpului persoanei prin aplicarea violenței fizice pentru înfrângerea împotrivirii acesteia la capturarea, luarea și deplasare ei, precum și la reținerea acesteia în mod ilegal. Pe când violența fizică reprezintă acțiunea ilegală și intenționată ce influențează direct sau indirect corpul unei persoane, contrar sau în pofida voinței acesteia, aptă de a-i cauza traume organice, fiziologice sau psihice, indiferent dacă au fost cauzate sau nu daune sănătății.

Deopotrivă, prin constrângere psihică ca acțiune adiacentă a infracțiunii de răpire a unei persoane se înțelege aplicarea violenței psihice îndreptată spre înfrângerea voinței victimei în scopul de a o determina să se conformeze cerințelor făptuitorului. Iar prin violență psihică înțelegem acțiunea ilegală și intenționată (amenințare, hipnoză etc.), îndreptată asupra psihicului persoanei contrar sau în pofida conştientizării sau voinței ei, aptă de a-i cauza traume organice, fiziologice ori psihice, indiferent dacă au fost sau nu cauzate daune sănătății.

Pe lângă aceste definiții este propusă și cea a noțiunii de înșelăciune, care în cazul răpirii unei persoane reprezintă acțiunea sau inacțiunea de a comunica victimei anumite informații în scopul de a o aduce într-un alt loc pentru a o priva ulterior de libertate. În cazul, abuzului de încredere, este necesar ca făptuitorul să se folosească (să profite) de raporturile de încredere care deja există între el și victimă pentru a o putea obliga să se deplaseze într-un alt loc față de cel în care se afla, în scopul de a o priva ilegal de libertate

Aderând la opinia din literatura de specialitate [5, p.43], se constată că atunci când infracțiunea de răpire a unei persoane însoțește o altă infracțiune, ea nu-și pierde individualitatea și nu este absorbită de infracțiunile concurente, cu excepția cazurilor când se atestă concurența dintre norme. În această situație, se determină că suntem în prezența concursului real de infracțiuni cu conexitate etiologică, când, de regulă, răpirea unei persoane este infracțiunea mijloc.

De asemenea, se demonstrează că gradul de vătămare specific constrângerii fizice în contextul variantei-tip a infracțiunii de răpire a unei persoane (alin.(1) art.164 CP RM) este concretizat în: vătămare neînsemnată; vătămare intenționată ușoară; vătămare intenționată medie;

vătămare intenţionată gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii.

În definitiv, se argumentează că infracțiunea prevăzută la art.164 CP RM este una formală și, totodată, complexă. Din aceste considerente, identificăm două ipoteze de consumare a ei: a) În ipoteza în care acțiunea adiacentă va lua forma abuzului de încredere, înșelăciunii sau chiar și constrângerii psihice (la distanță; de exemplu, prin intermediul telefonului), iar primele două etape ale acțiunii principale sunt realizate de către victimă de sine stătător, răpirea persoanei se consumă în momentul privării ei de libertate la locul planificat de făptuitor [12]. Aceasta deoarece, cu toate că în realitate în momentul deplasării libertatea manifestării de voinţă a victimei este viciată, căci ea nu se deplasează la propria voință sau dorință, dar în conformitate cu voința făptuitorului, totuși, persoana are posibilitatea reală de a-și dirija acțiunile. b) În ipoteza în care, indiferent de modalitatea acțiunii (inacțiunii) adiacente aplicate, deplasarea este realizată de transportarea victimei de către făptuitor, infracțiunea prevăzută la art.164 CP RM se consumă în momentul deplasării, când persoana este deplin lipsită de libertate și nu are posibilitatea reală de a se deplasa la propria sa dorință sau voință, iar etapa de reținere a persoanei (cu privarea deplină de libertate) se suprapune cu etapa deplasării. Mai mult, fiind și o infracțiune continuă, în ambele ipoteze infracțiunea de răpire a unei persoane se epuizează în momentul încetării activității infracționale, adică în momentul eliberării victimei.

De asemenea, se stabilește că tentativa la infracţiunea de răpire a unei persoane este posibilă prin începerea executării uneia dintre acțiunile de săvârșire a faptei, de regulă – a acțiunii adiacente (constrângerea fizică sau psihică, amenințarea cu aplicarea violenţei, înşelăciunea etc.), orientate spre realizarea acțiunii principale, și chiar în primele două etape ale acțiunii principale [11].

În cele trei compartimente ale **Capitolului 3** ***„Analiza elementelor constitutive subiective ale infracţiunii de răpire a unei persoane”*** sunt cercetate pluriaspectual elementele subiective ale faptei prejudiciabile incriminate la art.164 CP RM.

În acest perimetru se demonstrează că latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM se manifestă prin forma de vinovăție intenție directă, *in concreto* – intenție directă complexă: persoana își dă seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale (atât al acțiunii principale, cât și al acțiunii/inacțiunii adiacente), prevede că în urma acestora se prejudiciază libertatea fizică a persoanei și, după caz, sănătatea sau/și integritatea corporală ori libertatea psihică sau minimul necesar de încredere a victimei

etc., dorind prejudicierea lor. De asemenea, se stabileşte că în cazul în care intenţia făptuitorului este orientată, în plan principal, spre lipsirea ilegală de libertate, iar în plan secundar spre reprimarea voinţei victimei de a opune rezistenţă, aplicând constrângerea fizică şi/sau psihică, acesta manifestă o atitudine indiferentă faţă de gradul de vătămare ce poate fi adusă sănătăţii sau integrităţii corporale a victimei, adică acceptă oricare din ele. Prin urmare, se menţionează că în aceste circumstanţe acţiunea adiacentă – constrângerea fizică şi/sau psihică – poate fi comisă şi cu intenţie indirectă.

Autorul argumentează că semnele facultative ale laturii subiective, motivul şi scopul, în cazul infracţiunii de răpire a unei persoane nu constituie elemente obligatorii şi nu influenţează în vreun fel la calificarea faptei, excepţie de la regulă fiind: interesul material, ce reprezintă semn obligatoriu pentru agravanta prevăzută la lit.f) alin.(2) art.164 CP RM. De asemenea, răpirea unei persoane săvârşită în unele scopuri poate schimba încadrarea juridică a faptei: în scopul de a scoate victima de sub protecţia legii (lit.g) alin.(1) art.135^1 CP RM); în scop de exploatare (sexuală, în muncă forţată, în cerşetorie etc.) a victimei (art.165 CP RM sau, dacă victima este minoră, art.206 CP RM); în scop de extorcare (alin.(4) art.189 CP RM) etc. De regulă, infracţiunea de răpire a unei persoane se comite în scopul de a ascunde sau de a facilita săvârşirea unei alte infracţiuni. În aceste situaţii vom fi în prezenţa unui concurs real de infracţiuni cu conexitate consecvenţională sau, după caz, etiologică.

Printre altele, se constată că cea mai semnificativă deosebire dintre infracţiunea de răpire a unei persoane şi infracţiunea de luare de ostatici, prevăzută la art.280 CP RM, este determinată de scopul săvârşirii infracţiunii, şi anume: de a sili statul, organizaţia internaţională, persoana juridică sau fizică ori un grup de persoane să săvârşească sau să se abţină de la săvârşirea vreunei acţiuni în calitate de condiţie pentru eliberarea ostaticului, făptuitorul dorindu-şi aceasta [8].

Tot aici se stabileşte că nu se va aplica răspunderea penală pentru fapta prevăzută la art.164 CP RM când aceasta este săvârşită în scopul de a salva persoana, situaţie în care capturarea şi deplasarea este efectuată, deşi fără consimţământul persoanei, în interesul ei (de exemplu: de a salva persoana de un eventual asasinat, de un incendiu etc.), adică în cazul în care pericolul pentru victimă este iminent, deoarece în asemenea cazuri sunt întrunite toate condiţiile necesare pentru cauza care înlătură caracterul penal al faptei prevăzute la art.37 CP RM.

În acest capitol se concluzionează că subiect al infracţiunii de răpire a unei persoane poate fi orice persoană fizică responsabilă, care la momentul

săvârșirii infracțiunii a împlinit vârsta de 14 ani (cu excepția cazului în care făptuitorul este o rudă apropiată cu minorul răpit (art.164^1 CP RM)), iar legiuitorul întemeiat a coborât vârsta răspunderii penale pentru comiterea infracțiunii de răpire a unei persoane până la 14 ani. De asemenea, se demonstrează modalitatea de tragere la răspundere penală pentru infracțiunea prevăzută la art.164^1 CP RM când la comiterea acesteia în comun acord au participat un *intraneus* și un *extraneus* [18].

În perimetrul cercetării subiectului infracțiunii se stabilește că la comiterea infracțiunii de răpire a unei persoane în calitate de participanţi pot fi: organizatorul, instigatorul şi complicele. Pentru preexistența pluralității de făptuitori se impune în calitate de condiţie *sine qua non* pluralitatea de persoane, unitatea de infracţiune, cooperarea materială şi coeziunea subiectivă [14]. Se mai demonstrează şi faptul că, în caz de „exces al participanților", există posibilitatea de diferențiere a răspunderii penale a participanților nu doar în contextul contribuției acestora la comiterea infracțiunii, ci și în contextul laturii subiective, și anume: când instigatorul sau organizatorul infracțiunii dorește răpirea unei persoane ce deține calități speciale (de exemplu: a unei persoane ce beneficiază de protecție internațională), însă autorul nu cunoaște aceste circumstanțe. Așadar, participanții pot răspunde pentru infracțiuni prevăzute de diferite articole – când este vorba de norma generală (art.164 CP RM) și de norma specială (alin.(2) art.142 CP RM), calificată de unele circumstanțe ce pot fi incriminate doar unui participant.

Capitolul 4 *„Elemente circumstanţiale agravante ale infracţiunii de răpire a unei persoane"*, de asemenea divizat în trei compartimente, cuprinde analiza detaliată a variantelor agravate consacrate la alin.(2) și (3) art.164 CP RM.

Inițial se concluzionează că elementul circumstanțial „răpirea săvârșită asupra a două sau mai multor persoane" va exista doar în cazul când sunt întrunite cumulativ două trăsături ale acesteia, și anume: trăsătura obiectivă – să existe o pluralitate de victime și trăsătura subiectivă – făptuitorul să manifeste o intenţie unică (dublată de un scop unic) de a lipsi de libertate două sau mai multe persoane, iar intenția de a răpi două sau mai multe persoane trebuie să apară în conștiința făptuitorului până la răpirea primei victime sau în timpul răpirii ei, însă până la consumarea faptei. În caz contrar, vom fi în prezența concursului dintre două infracțiuni de răpire a unei persoane.

Ulterior se stabilește că pentru a fi aplicată agravanta prevăzută la lit.c) alin.(2) art.164 CP RM (în primele două ipoteze – răpirea unei persoane

săvârșită cu bună știință asupra unui minor ori a unei femei gravide) este necesară îndeplinirea cumulativă a două condiții: a) victima să fie minor sau o femeie gravidă *și* b) făptuitorul să manifeste bună știință în privința calității speciale a victimei. În context, se concretizează că persoana este considerată minor din momentul naşterii şi până la vârsta de 18 ani. Însă, nu toți minorii pot fi victime ale infracțiunii de răpire a unei persoane; dacă minorul este rudă apropiată în raport cu făptuitorul, încadrarea juridică se va realiza în conformitate cu art.164^1 CP RM [13].

De asemenea, se relevă că în cazul erorii în circumstanța agravantă referitoare la calitatea victimei (minor, femeie gravidă) vom avea două modalități de încadrare: 1) în ipoteza în care făptuitorul nu a cunoscut şi nu a avut de unde să cunoască despre calitățile speciale ale victimei, fapta săvârşită în lipsa altor circumstanțe agravante va fi calificată conform alin.(1) art.164 CP RM; 2) în cazul în care făptuitorul eronat consideră că săvârșește infracțiunea de răpire a unei persoane cu calități speciale, cele săvârșite vor constitui tentativă la infracțiunea prevăzută la lit.c) alin.(2) art.164 CP RM.

În același perimetru se constată că, pentru a fi aplicată circumstanța agravantă de la lit.c) alin.(2) art.164 CP RM, în cazul celei de a treia ipoteze, trebuie îndeplinite următoarele condiții: 1) victima să se afle în stare de neputință cunoscută sau evidentă făptuitorului, condiționată de vârsta înaintată, boală, handicapul fizic sau psihic ori de alt factor *și* 2) făptuitorul să profite de această stare a victimei. De altfel, se remarcă că lipsește temeiul de aplicare a lit.c) alin.(2) art.164 CP RM când victima, deși se afla în stare de neputință, făptuitorul nu cunoștea despre această starea a ei ori, dacă și cunoștea, nu a profitat de această circumstanță. Deci, vom fi în prezența alin.(1) art.164 CP RM dacă nu sunt prezente alte circumstanțe ale cauzei. Dimpotrivă, se impune soluția tentativei de infracțiune (art.27 şi lit.c) alin.(2) art.164 CP RM) în cazul în care făptuitorul consideră eronat că răpește o persoană aflată în stare de neputință, dar în realitate victima nu se afla într-o astfel de stare.

În cadrul analizei răpirii unei persoane săvârșite de către două sau mai multe persoane se demonstrează că, în cazul în care făptuitorul realizează în exclusivitate ultima etapă a răpirii persoanei, adică privarea ilegală de libertate, răspunderea penală survine în dependență de următoarele trei ipoteze: a) dacă făptuitorul cunoștea din timp despre săvârșirea infracțiunii de răpire a persoanei, încadrarea juridică va fi în conformitate cu lit.e) alin.(2) art.164 CP RM; b) dacă făptuitorul nu cunoștea din timp despre săvârșirea acestei infracțiuni, însă în momentul privării ilegale de libertate a

victimei îşi dădea seama de caracterul acţiunilor anterioare săvârşite de ceilalţi făptuitori şi le-a acceptat, fapta de asemenea se va încadra potrivit lit.e) alin.(2) art.164 CP RM; c) dacă însă făptuitorul nu cunoştea din timp şi nici nu a avut cum să cunoască despre capturarea şi deplasarea victimei, se va reţine alin.(1) art.166 CP RM – în cazul în care el însuşi, de unul singur, lipseşte ilegal victima de libertate şi lit.d) alin.(2) art.166 CP RM – în cazul în care privarea ilegală de libertate este săvârşită împreună cu alţi făptuitori.

În alt context se stabilește că, pentru incriminarea faptei prevăzute la lit.f) alin.(2) art.164 CP RM, este suficientă constatarea că făptuitorul prin comiterea infracțiunii a urmărit interesul material, neavând relevanță faptul dacă a realizat sau nu acel interes. *In contrario*, când acest interes material este satisfăcut suntem în prezența concursului de infracțiuni: dintre norma de la lit.f) alin.(2) art.164 CP RM și, eventual, o altă normă din Codul penal (de exemplu, art.187, 188, 192^1, 217^4, 290, 360 sau altele). De asemenea, se argumentează că în cazul în care realizarea interesului material însoțită de răpirea unei persoane se manifestă prin înaintarea cererii de transmitere a bunurilor, aceasta este nu altceva decât modalitatea normativă a infracțiunii prevăzute la alin.(4) art.189 CP RM. Însă, dacă victima răpirii nu este proprietarul, posesorul sau deținătorul bunurilor, rudă sau apropiat al acestora, soluția este concursul de infracțiuni dintre lit.f) alin.(2) art.164 și art.189 CP RM, fiind luată în calcul prezența altor circumstanțe, cu excepția celor de la alin.(4), deoarece prin enumerarea exhaustivă a persoanelor răpite legiuitorul a exclus posibilitatea încadrării juridice în conformitate cu această normă.

Pentru reținerea circumstanței agravante prevăzute la lit.g) alin.(2) art.164 CP RM, se demonstrează că nu are relevanță faptul dacă arma a fost găsită la făptuitor, ci împrejurarea dacă la comiterea infracțiunii făptuitorul avea asupra sa – în mod vădit pentru victimă – o armă propriu-zisă sau un obiect considerat prin asimilare drept armă, care au fost efectiv folosite împotriva victimei. Pentru reținerea acestui element circumstanțial este suficient ca folosirea armei să fie realizată în același interval de timp în care se desfășoară activitatea infracțională.

În cadrul analizei circumstanței agravante prevăzute la lit.b) alin.(3) art.164 CP RM se constată: faptul că una sau mai multe infracţiuni a(au) fost săvârşită(e) în comun, chiar dacă făptuitorii se întâlnesc în prealabil şi discută cum să procedeze, determinând rolul fiecăruia, nu justifică reţinerea agravantei „săvârşirea infracţiunii de către un grup criminal organizat”. Este necesar de a fi stabilită existența și a celorlalte trăsături ale grupului: stabilitatea acestei reuniuni, adică a grupului; organizarea prealabilă;

scopul grupului de a săvârşi una sau mai multe infracţiuni. În acest sens, fiecare participant la o astfel de reuniune trebuie să conştientizeze că face parte dintr-un grup criminal, că participă la executarea parţială sau integrală a acţiunilor coordonate reciproc şi că realizează împreună cu alţi membri aceeaşi infracţiune, cu repartizarea rolurilor şi în baza unui plan fixat din timp.

În definitiv, se demonstrează că pentru a fi în prezenţa circumstanţei agravante prevăzute la lit.b) alin.(3) art.164 CP RM este necesar să fie întrunite trei condiţii: *primo* – să existe urmarea prejudiciabilă vătămare gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii ori decesul victimei; *secundo* – aceste urmări trebuie să survină din imprudenţă; *tertio* – între activitatea infracţională (răpirea persoanei) şi urmarea prejudiciabilă să existe legătură cauzală.

În urma cercetărilor efectuate au fost scoase în evidenţă lacunele şi coliziunile de care suferă conţinutul unor semne calificative, iar pentru îmbunătăţirea cadrului incriminator au fost înaintate propuneri *de lege ferenda*.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Dimensiunea inovatoare şi originală a **rezultatelor ştiinţifice obţinute** în procesul de elaborare a tezei de doctorat este determinată de:

a) analiza multiaspectuală a elementelor constitutive obiective ale infracţiunii prevăzute la art.164 CP RM, şi anume: 1) argumentarea concepţiei privind alcătuirea şi conţinutul complex al obiectului juridic special al infracţiunii de răpire a unei persoane; 2) investigarea particularităţilor victimei infracţiunii analizate şi diferenţierea acesteia de victimele altor infracţiuni; 3) definirea cu maximă claritate a noţiunii de răpire a unei persoane; 4) elucidarea dilemei privind rolul constrângerii fizice şi/sau psihice, al înşelăciunii sau abuzului de încredere la săvârşirea infracţiunii de răpire a unei persoane (metodă de săvârşire sau acţiune adiacentă); 5) determinarea caracterului atât complex, cât şi continuu al infracţiunii de răpire a unei persoane; 6) interpretarea noţiunilor ce desemnează latura obiectivă a faptei incriminate la art.164 CP RM; 7) distingerea momentului de consumare a infracţiunii de răpire a unei persoane etc.;

b) cercetarea detaliată a elementelor constitutive subiective ale infracţiunii de răpire a unei persoane: 1) examinarea în ansamblu şi în parte a formei de vinovăţie; 2) analiza modalităţilor de intenţii identificate în literatura juridică de specialitate ce servesc la stabilirea gradului de vinovăţie, la calificarea infracţiunii şi la individualizarea pedepsei penale;

3) aprecierea condițiilor de tragere la răspundere penală a tuturor participanților la comiterea faptei prevăzute la art.164 CP RM; 4) clarificarea modalităților de tragere la răspundere penală nu doar în cazul „excesului de autor", ci şi în cazul „excesului celorlalți participanți"; 5) aprecierea soluțiilor de încadrare în cazul în care infracțiunea de răpire a unei persoane este însoțită de o altă infracțiune, precum şi în ipoteza concurenței dintre norme etc.;

c) analiza temeinică a elementelor circumstanțiale agravante ale infracțiunii de răpire a unei persoane specificate la alin.(2) şi (3) art.164 CP RM, inclusiv cercetarea soluțiilor de încadrare în cazul „erorii în circumstanțele agravante";

d) cercetarea comparativă a infracțiunii de răpire a unei persoane atât în raport cu infracțiunile conexe, cât şi cu prevederile din legislația altor state;

e) stabilirea unui cadru analitic în vederea aplicării răspunderii penale pentru răpirea unei persoane în strictă corespundere cu principiul legalității şi cu cerințele ce derivă din jurisprudența CtEDO;

f) relevarea imperfecțiunilor existente în norma de incriminare prevăzută la art.164 CP RM şi formularea propunerilor *de lege ferenda* destinate optimizării cadrului incriminator în materia cercetată.

În urma investigațiilor efectuate, generalizând cele consemnate în conținutul tezei de doctorat, se impun următoarele **concluzii generale:**

1. Noțiunea de răpire a unei persoane urmează a fi interpretată drept capturarea unei persoane, urmată de luarea şi deplasarea ei într-un alt loc decât cel în care se afla şi reținerea ilegală cu privarea deplină de libertate a acesteia, împotriva voinței sau ignorându-se voința ei, manifestată în constrângere fizică sau psihică, înşelăciune sau abuz de încredere [10, p.140];

2. *De jure,* obiectul juridic generic al infracțiunii de răpire a unei persoane îl formează relațiile sociale cu privire la libertatea, cinstea şi demnitatea persoanei. *De facto,* acest obiect îl constituie relațiile sociale cu privire la libertatea şi demnitatea persoanei [9, p.50];

3. Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM este structurat în: obiect juridic principal, pe care îl constituie libertatea fizică a persoanei şi relațiile sociale ce se formează în jurul ei *şi* obiect juridic secundar, pe care îl formează valoarea socială şi relațiile sociale cu privire la: viața persoanei, sănătatea sau integritatea corporală a persoanei, libertatea psihică a persoanei, libertatea manifestării de voință şi minimul de încredere a persoanei, dezvoltarea fizică sau psihică a minorului, patrimoniul [9, p.54];

4. Victimă a infracțiunii de răpire a unei persoane poate fi orice persoană, indiferent de apartenența socială, națională, rasială sau religioasă, cu excepția cazurilor când victima deține o calitate specială ce influențează calificarea faptei (lit.c) alin.(2) art.164, art.164[1] CP RM și alin.(2) art.142 CP RM). Consimțământul victimei, de regulă, înlătură răspunderea penală a făptuitorului [15, p.60], cu excepția consimțământ-tului minorului care nu a împlinit vârsta de 18 ani;

5. Fapta prejudiciabilă a infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM are o natură complexă, formată din: acțiunea principală ce este reprezentată de trei etape succesive şi obligatorii: 1) capturarea persoanei; 2) luarea şi deplasarea persoanei în locul ce nu constituie locul aflării ei conform voinței sale; 3) reținerea forțată a persoanei într-un astfel de loc *și* acțiunea sau inacțiunea adiacentă: constrângerea fizică și/sau psihică, înșelăciunea, abuzul de încredere sau profitarea de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința [10, p.140];

6. Infracțiunea de răpire a unei persoane este una formală și, totodată, continuă, care începe în momentul capturării victimei și *se consumă* în momentul deplasării cu privarea deplină de libertate a acesteia [12, p.126], dacă sunt întrunite următoarele condiții: 1) prin activitatea sa făptuitorul aduce atingere atât obiectului juridic principal, cât și obiectului juridic adiacent; 2) victima este scoasă din limitele teritoriale în care se afla inițial și *se epuizează* în momentul încetării activității infracționale, adică în momentul eliberării victimei;

7. Tentativa la infracțiunea de răpire a unei persoane este posibilă prin începerea executării uneia dintre acțiunile de săvârșire a faptei, de regulă – a acțiunii adiacente, orientate spre realizarea acțiunii principale, și chiar în primele două etapa ale acțiunii principale [11, p.162];

8. Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM se manifestă prin forma de vinovăție intenția directă, *in concreto* – intenție directă complexă; or, hotărârea făptuitorului trebuie să cuprindă atât acțiunea principală, cât și acțiunea adiacentă. Motivul și scopul nu influențează la calificarea faptei, excepție de la regulă fiind: interesul material, ce reprezintă semn obligatoriu pentru agravanta prevăzută la lit.f) alin.(2) art.164 CP RM; scopul de a scoate victima de sub protecția legii, în condițiile prevăzute la lit.g) alin.(1) art.135[1] CP RM; scopul de exploatare (sexuală, în muncă forțată, în cerșetorie etc.) a victimei (art.165 CP RM sau, dacă victima este minoră, concursul dintre infracțiunea prevăzută la lit.e) alin.(2) art.164 și cea de la art.206 CP RM); scopul de extorcare (alin.(4) art.189 CP RM) etc.;

9. Subiect al infracțiunii de răpire a unei persoane poate fi orice persoană fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii a împlinit vârsta de 14 ani, cu excepția cazului în care făptuitorul este o rudă apropiată cu minorul răpit (art.164^1 CP RM);

10. După caz, organizatorul, instigatorul şi complicele poartă răspundere penală în conformitate cu: alin.(1) art.164 CP RM, în ipoteza în care infracţiunea a fost săvârşită de către un singur autor sau în coautorat fără înțelegere prealabilă; lit.e) alin.(2) art.164 CP RM, în ipoteza în care la înţelegerea prealabilă între participanţi a fost convenită săvârşirea faptei de către doi sau mai mulţi autori, în ambele cazuri cu trimitere la alin.(3), (4) sau (5) art.42 CP RM [14, p.127-128];

11. Atunci când infracţiunea de răpire a unui minor de către o rudă apropiată este comisă de către un *extraneus* şi un *intraneus* (împreună), încadrarea juridică se va face în baza faptelor proprii ale acestora, şi anume: „intraneusul", având calitatea de rudă apropiată, va răspunde în conformitate cu infracţiunea prevăzută de art.164^1 CP RM, iar „extraneusul", în conformitate cu lit.c) alin.(2) art.164 CP RM [18, p.115].

Problema ştiinţifică importantă care a fost soluţionată rezidă în fundamentarea ştiinţifică a elementelor constitutive şi circumstanţiale agravante ale infracţiunii prevăzute la art.164 CP RM şi în elaborarea unui instrumentariu juridic prompt şi necesar de identificare a deficienţelor de care suferă reglementările ce vizează infracţiunea cercetată. În procesul realizării acestor obiective s-a urmărit formularea soluțiilor în vederea aplicării legii penale în conformitate cu principiul legalității, precum şi în scopul eliminării lacunelor existente în legea penală, ceea ce ar asigura consecvența normelor juridico-penale.

În scopul perfecţionării legii penale a Republicii Moldova, au fost formulate următoarele propuneri *de lege ferenda*: 1) stabilirea următorului conţinut al dispoziţiei normei juridice de la alin.(1) art.164 CP RM: Răpirea unei persoane, adică capturarea pe ascuns sau deschis a unei persoane, urmată de luarea şi deplasarea ei într-un alt loc decât cel în care se afla şi reţinerea ilegală cu privarea deplină de libertate a acesteia, împotriva voinţei sau ignorându-se voinţa ei, manifestată în constrângere fizică sau psihică, înşelăciune sau abuz de încredere; 2) completarea alin.(2) art.164 CP RM cu litera f^1), astfel încât săvârşirea infracţiunii de către o persoană publică, o persoană cu funcţie de demnitate publică, o persoană publică străină sau un funcţionar internaţional sau de către o persoană care gestionează o organizaţie comercială, obştească sau o altă organizaţie nestatală ori care lucrează pentru o astfel de organizaţie să fie considerată circumstanță

agravantă a răpirii unei persoane; 3) completarea lit.b) alin.(3) art.164 CP RM cu sintagma „sau care au condus la sinuciderea victimei”; 4) completarea art.164 CP RM cu un nou alineat, ce va deveni alineatul (4), care va prevedea răspunderea penală pentru răpirea persoanei săvârşită cu cauzarea intenționată a vătămării grave a integrității corporale sau a sănătății; 5) excluderea alin.(2) din art.129 CP RM; 6) completarea Capitolului VII al Părții Speciale a Codului penal cu un nou articol, care va fi art.206[1], având titulatura „Substituirea unui copil străin”. Iar în calitate de circumstanță agravantă prevăzută la acest articol să fie inclusă „substituirea unui copil din interes material”.

Avantajele acestor recomandări sunt următoarele:

1) s-ar crea premise: a) pentru prevenirea erorilor de aplicare a legii penale, care pot fi condiționate de delimitarea imprecisă între răpirea unei persoane și privațiunea ilegală de libertate (art.166 CP RM); b) pentru respectarea cu strictețe a principiului legalității;

2) elaborarea unui cadru legislativ ce va acoperi: a) gravitatea sporită a faptei prejudiciabile răpirea unei persoane comisă de către o persoană care, în virtutea funcției deținute, este obligată să protejeze libertatea şi securitatea victimei; b) faptele de substituire a unui copil, ceea ce la momentul actual reprezintă o lacună în legea penală;

3) vor fi evitate cheltuielile generate de eventualele condamnări ale Republicii Moldova la Curtea Europeană în legătură cu încălcarea de către legiuitorul autohton a principiului legalităţii incriminării, în special prin omiterea de a elabora norme previzibile şi clare.

Planul de cercetări de perspectivă include următoarele repere:

- Elaborarea unui proiect de hotărâre a Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la răpirea unei persoane;
- Continuarea investigațiilor vizând aspectele comparative ale infracțiunii de răpire a unei persoane cu alte infracțiuni conexe;
- Analiza aspectelor criminologice ale răpirii unei persoane;
- Cercetarea altor infracțiuni din Capitolul III (Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei) al Părții Speciale a Codului penal.

BIBLIOGRAFIE

1. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. şi alţii. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Chişinău: Sarmis, 2009. 860 p.
2. Borodac A. Manual de drept penal. Partea Specială. Chişinău: Tipografia Centrală, 2004. 424p.
3. Brînza S., Ulianovschi X., Stati V. şi al. Drept penal. Volumul II. Chişinău: Cartier Juridic, 2005. 804 p.
4. Brînza S. Unele reflecţii asupra apărării penale a libertăţii persoanei împotriva infracţiunii de răpire a unei persoane (art.164). În: Revista Naţională de Drept, 2008, nr.1, p.8-14.
5. Brînza S. Infracţiunile prevăzute la art.164 şi art.166 CP RM: aspecte teoretice şi practice. În: Studia Universitas Moldaviae, 2015, nr.3(83), p.41-59.
6. Brînza S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea Specială. Volumul I. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. 1298 p.
7. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129.
8. Gurev D. Delimitarea răpirii unei persoane de luarea de ostatici. În: Conferinţa ştiinţifică naţională cu participare internaţională cu genericul: „Creşterea impactului cercetării şi dezvoltării capacităţii de inovare”, Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, 21-22 septembrie 2011. Rezumatele comunicărilor, p.290-294.
9. Gurev D. Particularităţile obiectului infracţiunii de răpire a unei persoane (art.164 CP RM). În: Studia Universitatis. Seria „Ştiinţe Sociale”, 2011, nr.8 (48), p.49-58.
10. Gurev D. Probleme de identificare a semnelor laturii obiective a infracţiunii de răpire a unei persoane. În: Revista Naţională de Drept. Ediţie Specială, 2011, nr.10-11, p.138-142.
11. Gurev D. Particularităţile activităţii infracţionale neconsumate în contextul infracţiunii de răpire a unei persoane. În: Studia Universitatis. Seria „Ştiinţe Sociale”, 2012, nr.3 (53), p.157-164.
12. Gurev D. Unele reflecţii asupra momentului de consumare a infracţiunii de răpire a unei persoane. În: Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională cu genericul: „Interferenţe universitare – integrare prin cercetare şi inovare”, Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, 25-26 septembrie 2012. Rezumatele comunicărilor, p.123-126.
13. Gurev D. Minorul – victimă a infracţiunii de răpire a unei persoane. În: Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională cu genericul: „Integrare prin cercetare şi inovare”,Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, 26-28 septembrie 2013. Rezumatele comunicărilor, p.130-134.
14. Gurev D. Răpirea unei persoane săvârşită prin participaţie. În: Studia Universitatis. Seria „Ştiinţe Sociale”, 2013, nr.8 (68), p.121-132.
15. Gurev D. Reflecţii teoretice şi practice asupra violenţei în contextul

infracțiunii de răpire a unei persoane. În: Revista Naţională de Drept, 2013, nr.1, p.58-64.
16. Gurev D. Aspecte de drept comparat privind privaţiunea ilegală de libertate şi răpirea unei persoane. În: Studia Universitatis. Seria „Ştiinţe Sociale", 2015, nr.3 (83), p.133-140.
17. Gurev D. Răpirea unei persoane cu cauzarea intenționată a vătămării grave a sănătății sau a integrității corporale: problematica încadrării juridice și soluții. În: Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională cu genericul: „Integrare prin cercetare şi inovare", Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, 28-29 septembrie 2016. Rezumatele comunicărilor, p.108-112.
18. Gurev D. Unele aspecte teoretice ale răspunderii penale pentru infracțiunea de răpire a unui minor de către o rudă apropiată (art.164^1 CP RM). În: Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională cu genericul: „Integrare prin cercetare şi inovare", Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, 28-29 septembrie 2016. Rezumatele comunicărilor, p.112-116.
19. Legea pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277-XVI din 18.12.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.41-44.
20. Legea pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.119 (în vigoare din 21.06.2013). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.130-134.
21. Macari I. Drept penal al Republicii Moldova. Partea Specială. Chișinău: CE USM, 2003. 509 p.
22. Rusu I., Rusu M. Lipsirea de libertate în mod ilegal. Bucureşti: Univers Juridic, 2010. 254 p.
23. Studiu selectiv în materie de drept penal / Cuşnir V., Carp S., Berliba V. ș.a. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova, 2004. 192 p.
24. Алиев А.Ш. Уголовная ответственность за похищение человека и захват заложника по законодательству Республики Таджикистан: сравнительный аспект: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2010. 28 p.
25. Гаджиев Т.Б. оглы. Похищение человека по уголовному законодательству Российской Федерации и Азербайджанской Республики (сравнительно-правовые аспекты): Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2011. 31 p.
26. Гырла Л., Табарча Ю. Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том 1. Кишинэу: „Cartdidact" SRL, 2010. 712 p.
27. Копенкина Л.А. Похищение человека: уголовно-правовые и криминалистические аспекты. Санкт-Петербург: СПГУВК, 2010. 160 p.
28. Петряйкин Д.И. Похищение человека группой лиц по предворительному сговору. În: Противодействие современной преступности: оценка

эффективности уголовной политики и качества уголовного закона / Сборник научных трудов / Под ред. Н.А. Лопашенко. Саратов: Саратовский Центр по исследованию проблем организованной преступности и коррупции «Сателлит», 2010, p.321-328.
29. Політова А.С. Кримінально-правова характеристика злочинів проти свободи особи за законодавством україни: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2007. 22 p.
30. Селезнева Н.А. Ответственность за похищение человека по уголовному праву России и зарубежных стран. În: Наукові праці, Випуск 171, Том 183, 2012. p.26-28.
31. Сердюкова Е.В. Вопросы квалификации похищения человека, сопряженного с убийством. În: Вестник СевКавГТИ, Выпуск 11, 2011, p.155-158.
32. Ушакова Е.В. Уголовно-правовые и криминологические меры противодействия похищению человека: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2012. 26 p.

ADNOTARE

Gurev Dorina, „Răspunderea penală pentru infracțiunea de răpire a unei persoane", teză de doctor în drept la specialitatea 554.01 – Drept penal și drept execuțional penal, Chișinău, 2016

Structura lucrării. Teza cuprinde: Introducere, 4 capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografia din 395 titluri, 180 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări ştiinţifice.

Cuvinte-cheie: răpire, reținere ilegală, libertate fizică, constrângere fizică și/sau psihică, violență fizică și psihică, înșelare, abuz de încredere, consimțământul victimei.

Domeniul de studiu. Lucrarea face parte din domeniul Dreptului penal, Partea Specială.

Scopul tezei de doctorat constă în analiza complexă a elementelor constitutive şi a elementelor circumstanţiale agravante ale infracţiunii prevăzute la art.164 CP RM, în reliefarea şi soluționarea problematicilor apărute în practica judiciară la încadrarea juridică a faptei prejudiciabile cercetate, ceea ce ne-a permis să reevaluăm conținutul constitutiv al infracțiunii de răpire a unei persoane prin prisma normei de incriminare în vederea formulării recomandărilor cu titlu *de lege ferenda* destinate optimizării cadrului incriminator în materia cercetată.

Obiectivele: cercetarea conceptelor doctrinare existente în literatura de specialitate, care constituie reperul şi fundamentul la formularea definiției noțiunii de răpire a unei persoane; analiza juridico-penală a elementelor constitutive, precum şi a elementelor circumstanţiale agravante ale faptei infracționale prevăzute la art.164 CP RM; argumentarea poziției în vederea aplicării răspunderii penale pentru

răpirea unei persoane în strictă corespundere cu principiul legalității, prin prisma jurisprudenţei CtEDO, precum şi a tratărilor doctrinare; formularea recomandărilor cu titlu *de lege ferenda* destinate optimizării cadrului incriminator în materia cercetată etc.

Noutatea ştiinţifică şi originalitatea rezultatelor obţinute. Dimensiunea novatorie a tezei este marcată prin faptul că reprezentă unica cercetare de asemenea calibru în spațiul moldav în care sunt cercetate în complexitate problemele privind răspunderea penală pentru infracţiunea prevăzută la art.164 CP RM, inclusiv cele ce au rămas intacte în doctrină. Datorită abordării multiaspectuale a obiectului supus investigației, orientată spre analiza fundamentală a elementelor constitutive şi a celor circumstanțiale agravante ale infracțiunii de răpire a unei persoane, dublată de investigarea aspectelor practice ale aplicării prevederilor art.164 CP RM prin cazuistica prezentată, precum şi a opiniilor doctrinare reţinute în literatura de specialitate, au fost soluționate probleme ce țin de încadrarea juridică a acestei faptei prejudiciabile, fiind formulate propuneri în vederea optimizării cadrului normativ în materie, astfel încât acesta să corespundă exigenţelor impuse de principiul legalităţii incriminării.

Problema ştiinţifică importantă care a fost soluționată rezidă în *fundamentarea ştiinţifică* a elementelor constitutive şi a celor circumstanțiale agravante ale infracţiunii prevăzute la art.164 CP RM şi, nu în ultimul rând, în *elaborarea* unui instrumentariu juridic necesar de identificare a deficienţelor ce împiedică interpretarea corectă a reglementărilor referitoare la infracțiunea de răpire a unei persoane. Fapt ce ne-a determinat să *formulăm soluții* în vederea aplicării legii penale în conformitate cu principiul legalității, precum şi în scopul eliminării lacunelor existente în legea penală, ceea ce ar asigura consecvența normelor juridico-penale.

Importanţa teoretică a tezei este marcată de faptul că cercetării sunt supuse principalele idei surprinse în urma analizei unui vast material teoretic şi practic pentru distingerea acelui vector de investigare a infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM care să corespundă complexității acesteia, fiind relevate aspectele care au fost cercetate doar tangențial sau care au fost chiar neglijate în doctrină. **Valoarea aplicativă a lucrării** se atestă prin faptul că aceasta poate servi drept fundament teoretic pentru investigaţiile adiacente viitoare ale infracţiunilor ce atentează la libertatea fizică a persoanelor, precum şi în procesul de legiferare şi aplicare în practică a normei juridico-penale prevăzute la art.164 CP RM.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice îşi găseşte materializare în 11 publicaţii ştiinţifice, precum şi în prezentarea principalelor idei în cadrul sesiunilor unor conferințe internaționale. La fel, acestea se implementează atât în procesul de instruire a studenţilor, masteranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior, cât şi la elaborarea tezelor de licență şi de master, precum şi în cadrul perfecționării profesionale continue a organelor de drept.

РЕЗЮМЕ

Гурев Дорина, «Уголовная ответственность за похищение человека», диссертация на соискание ученой степени доктора права, Специальность 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право, Кишинэу, 2016

Структура работы. Диссертация содержит: введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию, состоящую из 395 наименований, 180 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: похищение, незаконное удержание, физическая свобода, физическое и/или психическое принуждение, физическое и/или психическое насилие, обман, злоупотребление доверием, согласие жертвы.

Область исследования. Исследование относится к области Особенной части Уголовного права.

Цель диссертационного исследования заключается в комплексном анализа основных признаков похищения человека, а также отягчающих элементов преступления, предусмотренного ст.164 УК РМ (Похищение человека), путём определения и решения вопросов, возникающих в судебной практике при квалификации исследуемого деяния, что позволило пересмотреть юридическую норму о похищении человека с точки зрения соответствия ее практическим целям, сформулировать предложения по ее совершенствованию, а также рекомендации по правильному её применению.

Задачи исследования: исследовать доктринальные концепции существующие в юридической литературе, которые являются ориентиром при разработке концепции преступления похищение человека; охарактеризовать основные признаки похищения человека, а также отягчающие элементы преступления, предусмотренного ст.164 УК РМ; аргументировать свою позицию основываясь на юриспруденцию CtEDO и на доктринальные тезисы применения уголовной ответственности за похищение человека в строгом соответствии с принципом законности; выявить недостатки законодательной техники, встречающиеся при исследовании уголовно-правовой нормы, предусмотренной ст.164 УК РМ; разработать новый образец ст.164 УК РМ, направленный на устранение недостатков законодательной техники и т.д.

Научная новизна и оригинальность выводов. Новаторский аспект диссертации состоит в её уникальности. В Республике Молдова это исследование такой глубины, в котором рассматриваются вопросы уголовной ответственности за преступление, предусмотренное ст.164 УК РМ, в том числе вопросы, которые остались неосвещёнными в доктрине. Благодаря всестороннему анализу основных а также отягчающих признаков преступления похищение человека, сопровождающемуся исследованием правоприменительной практики в указанной области, были решены вопросы, возникающие при квалификации исследуемого деяния, а также разработаны предложения по оптимизации нормативно-правовой базы в данной области с

целью соблюдения принципа законности в правоприменительной деятельности.

Научная задача особой важности нашедшая решение заключается в научном обосновании составляющих и квалифицированных признаков преступления, предусмотренного ст.164 УК РМ, и в разработке правового инструментария для выявления недостатков положений исследуемого преступления, что привело к разработке решений, позволяющих применять уголовное законодательство в соответствии с принципом законности и устранить пробелы в уголовном законодательстве, тем самым обеспечивая согласованность норм уголовного права.

Теоретическая значимость исследования отмечена исследованием основных идей, определённых в ходе анализа теоретического и практического материала, для определения вектора исследования преступления, предусмотренного ст.164 УК РМ, соответствующего его комплексной структуре, проанализировав аспекты, которые были лишь тангенциально исследованы доктриной или совсем проигнорированы. **Практическая значимость исследования** подтверждается тем, что оно может служить теоретической основой для будущих исследований смежных преступлений, посягающих на свободу личности. Результаты исследования могут быть также применены в законотворческой и практической деятельности и в процессе оптимизации прововой нормы, содержащейся в ст.164 УК РМ.

Апробация результатов диссертационного исследования находит свое выражение в 11-ти научных публикациях; основные идеи были также изложены на международных конференциях. Кроме того, они используются как при подготовке студентов, мастерандов высших учебных заведений, так и при написании ими дипломных работ, а также в непрерывном профессиональном развитии правовых органов.

SUMMARY

Gurev Dorina: „Criminal liability for kidnapping", PhD thesis, specialty 554.01 – Criminal law and criminal enforcement law, Chisinau, 2016

Structure of the thesis. The thesis contains: Introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 395 titles, 180 pages of basic text. The obtained results are published in 11 scientific papers.

Keywords: kidnapping, illegal apprehension, physical freedom, physical or psychological constraint, physical or psychological violence, abuse of trust, victim's consent.

Area of study. This thesis refers to the area of Criminal Law, Special Part.

Purpose of the PhD thesis consists in (1) complex analysis of the elements and aggravating circumstances of the crime provided by art.164 Criminal Code of RM, (2) identification and solving of issues related to classification of analyzed crime in the jurisprudence. This will allow us to re-evaluate the elements of the crime of

kidnapping in line with incrimination provisions it order to formulate *de lege ferenda* recommendations aiming at improvement of the incrimination framework in the area.

Objectives: (1) assessment of the doctrinal concepts existing in the literature which constitute the basic fundament in defying the notion of kidnapping; (2) legal and criminal analysis of the elements and aggravating circumstances of the crime provided by art.164 Criminal Code of RM; (3) reasoning the viewpoint in line with the jurisprudence of the ECtHR and doctrine regrading criminal liability for kidnapping according to the legality principle; formulation of *de lege ferenda* recommendations aiming at improvement of the incrimination framework in the area.

Scientific novelty and originality of the obtained results. This thesis is unique as contain and substance in Moldova as it assesses complex issues, including those which are unraveled by the national scientific community, regrading criminal liability for the crime provided by art.164 Criminal Code of RM. Due to the object of this investigation which is focused on the assessment of the most complex aspects related to classification of this crime and analysis of doctrinal dilemmas many issues which exist in judicial practice have been solved through proposals meant to improve legal framework.

The significant scientific problem which have been solved refers to scientific foundation of the elements and aggravating circumstances of the crime provided by art.164 of the Criminal Code and creation of the necessary legal tool to identify deficiencies which impede the correct interpretation of the provisions regarding kidnapping. This fact determined us to formulate solutions aimed at application of the criminal law in line with legality principle and elimination of the existing gaps in the criminal law in order to ensure consistent application of the criminal law provisions.

Theoretical importance of the thesis is determined by the analysis of an enormous theoretical and practical material used to identify the suitable vector for assessment of the crime provided by art.164 Criminal Code corroborated with the complexity of the issue. The author reveals aspects which have been previously tangential analyzed or even neglected by the doctrine.

Applicative value of the thesis. This thesis can serve as a foundation for future investigations of crimes against liberty of persons as well as for the legislative process and practical application of the criminal law provisions referring to art. 164 of the Criminal Code.

Implementation of the scientific results. The results and conclusions of the study have been displayed in 11 scientific publications, including international conferences. Also, they are used in educational process within Law Faculty, in drafting several types of scientific theses, as well by the law enforcement bodies in their daily work.

GUREV Dorina

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU INFRACȚIUNEA DE RĂPIRE A UNEI PERSOANE

Specialitatea 554.01 – Drept penal şi execuţional penal

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar 20.10.2016. Formatul hârtiei 60×84 $^{1}/_{16}$
Hârtie ofset. Tipar ofset. Tirajul 60 ex.
Coli de tipar 1,88 Comanda nr.440.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. A.Mateevici, 60, Chişinău